

Frans Ampt: 'Met het grazing-systeem blijft alleen het mooiste werk over'

Dertig ton droge stof bij jaarrond grasgroei

Niet in één keer het ouderlijke bedrijf met 400 koeien overnemen, maar samen een eigen bedrijf opbouwen met een heel afwijkend systeem. Dat is waar Frans Ampt en Martine van 't Westende de afgelopen tien jaar aan hebben gewerkt. Onder de blote hemel langs de westkust van Portugal eten de voorjaarskalvende koeien nu jaarrond enkel gras.

tekst **Florus Pellikaan**

Doorgaans is een omvangrijke ligboxenstal vanuit de verte een zichtbaar oriëntatiepunt om in het buitenland richting een reportageadres te koersen. Dat geldt echter niet voor het bedrijf van Frans Ampt (38) en Martine van 't Westende (35) in het Portugese Odemira. Ze bezitten weliswaar 400 melk- en kalfkoeien en ook nog eens 200 stuks jongvee, maar naar stallen is het tevergeefs zoeken. Slechts een melkgebouw, dat onderdak biedt aan een 2x16 stands melkstal, de koeltank, een separatuimte voor dertig koeien en de wachtruimte, is het enige bouwwerk dat het erf telt, naast het jonge woonhuis en een kleine loods. De reden van de beperkte stalruimte is

dat de melkveehouders in de westelijke kustregio van Portugal op een kilometer afstand van de Atlantische Oceaan een 'grazing-systeem' toepassen.

Kopie van Australisch systeem

De koeien lopen jaarrond buiten, de vee-stapel is voorjaarskalvend en het rantsoen bevat alleen gras en dan ook nog voornamelijk weidegras. 'Drie maanden per jaar, van december tot februari, is de grasgroei minimaal. Dan voeren we in het land ronde balen bij. Dat is ook precies de periode waarin de meeste koeien droogstaan', vertelt Frans Ampt vol enthousiasme over hun systeem. 'Vanaf half maart, als het eiwitrijke voorjaarsgras

begint te groeien, kalven de koeien af.' Het geheel vanaf de grond opgebouwde melkveebedrijf wekt de indruk dat de jonge ondernemers tien jaar geleden vanuit het niets zijn gestart. Dat klopt enerzijds, maar van boerenkomaf is Frans wel degelijk. Sterker nog, hij kon ervoor kiezen om het Nederlandse ouderlijk melkveebedrijf in de Wieringermeer met 60 koeien over te nemen of het Portugese met 400 koeien iets boven Lissabon. Hij werkte op beide ouderlijke bedrijven, op het Nederlandse zelfs acht jaar. 'We zijn jong aan het vak melkveehouderschap begonnen, maar hadden altijd het idee om ooit iets voor onszelf te starten. In Nederland stond het bedrijf wat stil en in

De veestapel is volledig voorjaarskalvend

Kunstmest is de grootste kostenpost

Familie Ampt-van 't Westende

Op een kilometer afstand van de Atlantische Oceaan melken Frans Ampt en Martine van 't Westende vanwege het gematigde klimaat 400 koeien volgens het 'grazing-systeem'.

Aantal koeien:	400
Aantal stuks jongvee:	200
Grondgebruik:	130 ha (waarvan 100 ha beregenbaar)
Productie:	7000 3,4 3,3
Medewerkers:	4

Portugal was het bedrijf kant en klaar. Het waren beslist mooie kansen, maar het voelde voor ons een beetje als het ding van iemand anders doen. Als je eigenwijs genoeg bent, wil je zelf wat opzetten', vertelt Ampt glimlachend. Om weer serieus te vervolgen: 'Het leek ons mooi als Martine mee kon draaien in de opstart van het bedrijf, zodat het ook echt als iets van ons samen voelt. Bovendien willen we best veel koeien melken, maar niet in één keer, daar moet je geleidelijk in groeien.' Het waren de redenen waarom het stel verder ging kijken, in bijvoorbeeld Australië en Texas. Uiteindelijk kwamen ze toch in Portugal terug. 'Ik kende het land, maar wist ook wat een week 40 tot 45 graden met een koe doet. In dit nog relatief onbekende stukje van Portugal zag ik echter hetzelfde gematigde klimaat als aan de westkust van Australië. In de zomer zelden boven de 30 graden en in de winter nooit onder nul', vertelt Ampt. 'Bovendien spraken de lage kosten en de eenvoud van het grazing-systeem, dat veehouders in Australië bij dit klimaat succesvol uitoefenen, ons aan. Ze presteren het daar om voor 15 cent per kilo

melk te produceren, dan zou dat hier voor 35 cent toch ook moeten kunnen was onze overtuiging.' Het systeem bestond in Portugal alleen nog helemaal niet. Of het zou lukken, werd dus per definitie een grote ontdekkingstocht.

2,5 ton kunstmest per hectare

Met een caravan en een container met spullen vertrokken Frans en Martine in september 2006 vanuit Noord-Holland naar hun huidige woonplaats, waar ze 55 hectare van een 550 hectare tellend landgoed kochten. Er was geen stroom en water. 'Tot 2010 hebben we de koeien gemolken met stroom van een generator', vertelt Martine van 't Westende. 'We startten in juni 2007 met een doorloopmelkwagen voor tien koeien en de melktank stond buiten.'

De start was niet gemakkelijk en ging ook met problemen gepaard. Zo produceerden de koeien ondermaats en ontwikkelde het jongvee zich onvoldoende, door de bijzonder arme grond. 'In het begin moesten we 10 kilo krachtvoer geven om de koeien op productie te houden, dat is niet het doel van dit systeem.'

De koeien blijven jaarrond buiten, stalling is niet aanwezig

Uiteindelijk bood kunstmest vooruitgang. Dat bevat naast stikstof ook fosfaat, zwavel en kali en komt door een toevoeging langzaam vrij. 'Drijfmest heb je met dit systeem nauwelijks, alleen wat van het melken in de wachtruimte, dus je moet het voornamelijk van kunstmest hebben. Jaarlijks strooien we nu 2,5 ton kunstmest per hectare, maar dat levert bij haast jaarrond grasgroei dan wel 30 ton droge stof gras op. En dat kan nog wel wat omhoog', klinkt Frans Ampt stellig. Hoewel al het land inmiddels is doorgezaaid met Engels raaigras en de grasmat een forse verbetering heeft ondergaan, experimenteert Ampt nu met het doorzaaien van luzerne en rode en witte klaver. 'Kunstmest is veruit onze grootste kostenpost, dus als we daar met deze vlinderbloemige stikstofbinders iets in kunnen besparen, is dat heel mooi. Daarbij willen we ook ervaren hoe goed de koeien het vreten en of het te managen is.'

Alle kalveren in twee maanden

Inmiddels bijna tien jaar is er door Frans en Martine hard gewerkt aan het optimaliseren van hun grazing-systeem in Portugal. Het naar 130 hectare gegroeide areaal telt nu drie pivotberegeningen. Hierdoor is het mogelijk om 100 hectare tijdens droge perioden twee tot drie keer per week van vijftien millimeter water te voorzien vanuit het eigen waterbassin. De pivotberegening is door een kleine aanpassing in staat over de afrasteringen met flexibele paaltjes te rijden. Het weideblok voor de melkgevendende koeien is verdeeld in 48 percelen van twee hectare. In de zo-

Links: via een speciale constructie kan de pivotberegening gewoon over de flexibele afrastering heen rijden. Rechts: 100 hectare weiland kan in de zomer twee tot drie keer per week worden beregend

merperiode krijgen de koeien dagelijks een nieuw perceel, waarbij de rotatie 26 dagen duurt. 'Het restant maaien we en daarvan maken we ronde balen voor de winter', aldus Ampt. 'In de herfst proberen we juist vers weidegras te sparen voor de winterperiode. Aan het einde van het seizoen, als het gras nog beperkt groeit, krijgen de koeien uiteindelijk twee keer per dag een nieuw perceel en duurt de volledig rotatie in de winter 24 dagen.'

Op dit moment duurt de afkalfperiode nog zo'n vier maanden, maar dat moet op korte termijn terug naar circa twee maanden. 'Het voordeel van dit systeem is dat je daardoor op bepaalde momenten in het jaar alle aandacht kunt geven aan het insemineren van de koeien of het verzorgen van de jonge kalveren. Dat komt de resultaten ten goede en zorgt voor een plezierige afwisseling door het jaar heen.'

Tochtwaarneming gebeurt met behulp van stickers die rood worden als een koe wordt besprongen. 'Dat is goedkoper dan activiteitsmeters en iedereen kan het waarnemen. Na twee maanden insemineren gaat nog zes weken de stier bij de koeien.'

Ook de geboortegolf in het voorjaar ervaren Frans en Martine als prettig. 'Het is het ideale klimaat voor de kalveren om geboren te worden en zonder hittestress

de eerste cruciale weken door te komen. Ook de koeien zijn na de schaarse periode in de winter in de juiste conditie', vertelt Martine van 't Westende. Ze krijgt direct bijval van Frans: 'Het voorjaarsgras sluit vervolgens weer heel goed aan bij de opstart van de lactatie.'

Zelf graskaas maken

Tijdens de afkalfperiode rijden de melkveehouders of hun medewerkers met een quad en kar door het land om de kalveren op te halen. 'Het lastigste is het herkennen van de moeders, omdat er altijd koeien zijn die pleegmoeder spelen. Overigens gaat het afkalven in het land vrijwel altijd goed, zeker sinds we veel inkruisen met jerseys', vertelt Frans Ampt. De reden voor het inkruisen met het jerseyras ligt met name bij het vetpercentage. 'Hier in Portugal word je gekort bij minder dan 3,7 procent vet in de melk en zeker in de zomer halen we dat dikwijls niet. Bovendien is het ras erg efficiënt.'

De gedachte dat het grazing-systeem een robuuste koe zou vragen, verwijst Frans Ampt direct naar het rijk der fabelen. 'Tienduizend kilo melk in de stal produceren vraagt veel meer van een koe dan dit systeem. Koeien moeten alleen veel bewegen en zelf hun voer bij elkaar scharrelen. Dat vraagt geen grote koe, maar

kleine, efficiënte koeien die niet pieken in productie en snel drachtig worden. Koeien kunnen met dit systeem echt oud worden. Onze vervanging ligt op circa 20 procent en dat kan bij verbetering van het celgetal nog wel naar beneden.'

Op het moment van bezoek, eind mei, ligt het krachtvoerverbruik bij enkel weidegras op gemiddeld 5 kilo bij een dagproductie van 25 kilo melk. 'En misschien kan er door het huidige flinke grasaanbod binnenkort nog wel een kilootje af', vertelt Frans Ampt.

Dat de productie met bijvoorbeeld mais omhoog zou kunnen, erkent de melkveehouder. 'Maar dat past niet bij het systeem. We gaan voor simpel en eenvoudig. Bovendien hou je met dit systeem alleen het mooie werk over', vertelt Frans Ampt. 'Je hoeft geen zand van de kuil te schoppen, geen diepstrooiselboxen te vullen en bijna niet te bekappen. We beleven veel plezier aan het systeem dat we naar ons gevoel nu zo ongeveer onder de knie hebben.' Van 't Westende vult hem aan: 'Daarom hebben we afgelopen jaar een kleinschalige kaasmakerij gerealiseerd. Zodra we van alle certificerende instanties mogen starten, gaan we een deel van onze, hier in Portugal bijzondere gras-melk zelf verwerken tot kaas. Een mooie nieuwe uitdaging voor de komende tijd.'

De enige stalruimte op het erf is het overdekte melkgebouw

